

Nr 17

Justitieutskottets betänkande i anledning av propositionen 1973:30 med förslag till lag om ändring i rättegångsbalken m. m. jämte motioner.

Propositionen

I propositionen 1973:30 har Kungl. Maj:t (justitiedepartementet) efter hörande av lagrådet föreslagit riksdagen att anta i propositionen framlagda förslag till

1. lag om ändring i rättegångsbalken,
2. lag om ändring i lagsökningslagen (1946: 808),
3. lag om ändring i utsökningslagen (1877: 31 s. 1),
4. lag om ändring i konkurslagen (1921: 225),
5. lag om ändring i rättshjälpslagen (1972: 429),
6. lag om ändring i lagen (1961: 262) om försäkringsdomstol,
7. lag om ändring i förvaltningslagen (1971: 290),
8. lag om ändring i förvaltningsprocesslagen (1971: 291).

Beträffande propositionens huvudsakliga innehåll hänvisar utskottet till vad utskottet anför på s. 18—19.

I samband med propositionen behandlar utskottet dels de vid riksdagens början väckta motionerna 1973: 144 och 1973: 610, dels den i anledning av propositionen väckta motionen 1973: 1613. Motionsyrkandena redovisas nedan på s. 18.

De vid propositionen fogade lagförslagen är följande.

1 Förslag till

Lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom förordnas i fråga om rättegångsbalken, dels att 4 kap. 1, 12 och 13 §§, 5 kap. 7 och 8 §§, 9 kap. 5 §, 17 kap. 9 §, 18 kap. 8 och 14 §§, 30 kap. 7 §, 33 kap. 1 och 3 §§, 36 kap. 3 och 5 §§, 50 kap. 3 §, 51 kap. 3 §, 52 kap. 2 §, 55 kap. 3 § och 56 kap. 3 § skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i 33 kap. skall införas en ny paragraf, 9 §, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

1 §¹

Lagfaren domare skall vara svensk medborgare och *hava fyllt tjugufem år samt* hava avlagt för behörighet till domarämbete föreskrivna kunskapsprov.

Den som ej uppnått denna ålder må dock utan hinder därav utöva domarämbete i den begränsade omfattning Konungen bestämmer.

Ej må den utöva domarämbete, som är omyndig eller i konkurstillstånd. Om kunskapsprov och villkor i övrigt för utövande av domarämbete förordnar Konungen.

Lagfaren domare skall vara svensk medborgare och hava avlagt för behörighet till domarämbete föreskrivna kunskapsprov.

12 §²

De som med varandra äro eller varit gifta *eller äro trolovade* eller äro i rätt upp- och nedstigande släktskap eller svågerlag eller äro syskon eller äro i det svågerlag, att den ene är eller varit gift med den andres syskon, må ej samtidigt sitta som domare i rätten.

De som med varandra äro eller varit gifta eller äro i rätt upp- och nedstigande släktskap eller svågerlag eller äro syskon eller äro i det svågerlag, att den ene är eller varit gift med den andres syskon, *eller de som på liknande sätt äro varandra närstående* må ej samtidigt sitta som domare i rätten.

13 §²

Domare vare jävig att handlägga mål:

1. Om han själv är part eller eljest har del i saken eller av dess utgång kan vänta synnerlig nytta eller skada:

2. om han med part är eller varit gift *eller är trolovad* eller är i rätt

2. om han med part är eller varit gift eller är i rätt upp- eller nedstig-

¹ Senaste lydelse 1948:71.

² Senaste lydelse 1971:875.

Nuvarande lydelse

upp- eller nedstigande släktskap eller svågerlag eller är syskon eller är i den släktskap, att den ene är avkomling till den andres syskon eller att de äro syskonbarn, eller i det svågerlag, att den ene är eller varit gift med den andres syskon eller syskons avkomling eller med någon, från vilkens syskon den andre härstammar;

3. om han till någon, som har del i saken eller av dess utgång kan vänta synnerlig nytta eller skada, står i förhållande, som avses i 2;

4. om han eller någon honom närstående, som avses i 2, är förmyndare eller god man för part eller eljest parts ställföreträdare eller är ledamot av styrelsen för bolag, förening eller annat samfund, stiftelse eller annan sådan inrättning, som är part, eller, då kommun eller annan sådan menighet är part, är ledamot av nämnd eller styrelse, som handhar förvaltningen av den angelägenhet målet rör;

5. om han eller någon honom närstående, som sägs i 2, till någon, som har del i saken eller av dess utgång kan vänta synnerlig nytta eller skada, står i förhållande, som avses i 4;

6. om han är parts vederdeloman, dock ej om parten sökt sak med honom för att göra honom jävig;

7. om han i annan rätt såsom domare eller befattningshavare fattat beslut, som rör saken, eller hos annan myndighet än domstol eller såsom skiljeman tagit befattning därmed;

8. om han i saken såsom rättegångsombud fört parts talan eller biträtt part eller vittnat eller varit sakkunnig; eller

9. om eljest särskild omständighet föreligger, som är ägnad att rubba förtroendet till hans opartiskhet i målet.

Föreslagen lydelse

ande släktskap eller svågerlag eller är syskon eller är i det svågerlag, att den ene är eller varit gift med den andres syskon, eller om han på liknande sätt är part närstående;

5 kap.

7 §

Den som anställs som allmän tolk eller eljest förordnas att biträda som tolk skall inför rätten avlägga ed, att han efter bästa förstånd skall fullgöra det uppdrag, som lämnats honom.

Den som anställs som allmän tolk eller eljest förordnas att biträda som tolk skall inför rätten avlägga ed, att han efter bästa förstånd skall fullgöra det uppdrag, som lämnats honom. *Finnes anledning antaga att den som förordnas att biträda som tolk skall erhålla ytterligare uppdrag som tolk vid domstolen, må han avlägga ed som avser även framtida uppdrag.*

Angående eds utbytande mot försäkran på heder och samvete gälle vad om vittnesed är stadgat.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §¹

Till allmän tolk så ock till tolk för den som är allvarligt hörsel- eller talskadad utgår ersättning enligt vad därom är särskilt stadgat. Annan tolk äge av allmänna medel åtnjuta arvode samt gottgörelse för kostnad och tidsspilla efter vad rätten prövar skäligt; *i brottmål, vari åklagare för talan, skall ersättningen gäldas av statsverket.*

Till allmän tolk så ock till tolk för den som är allvarligt hörsel- eller talskadad utgår ersättning enligt vad därom är särskilt stadgat. Annan tolk äge av allmänna medel åtnjuta arvode samt gottgörelse för kostnad och tidsspilla efter vad rätten prövar skäligt; *ersättningen skall gäldas av statsverket.*

9 kap.

5 §

Den som vid sammanträde inför rätten stör förhandlingen eller tager fotografi i rättssalen eller vägrar att efterkomma föreskrift, som meddelats till ordningens upprätthållande, *eller som muntligen vid sammanträde eller i rättegångsskrift uttalar sig otillbörligt eller eljest kränker domstolens värdighet, straffes med böter.*

Den som vid sammanträde inför rätten stör förhandlingen eller tager fotografi i rättssalen eller vägrar att efterkomma föreskrift, som meddelats till ordningens upprätthållande, *dömes till böter. Till samma straff dömes den som muntligen inför rätten eller i rättegångsskrift uttalar sig otillbörligt.*

17 kap.

9 §²

Innan dom beslutas, skall överläggning hållas.

Då huvudförhandling ägt rum, skall samma eller sist nästa helgfria dag överläggning hållas och, om det kan ske, dom beslutas och avkunnas. Erfordras på grund av målets beskaffenhet rådrum för domens beslutande eller avfattande, må rätten besluta anstånd därmed; domen skall dock, om ej synnerligt hinder möter, skriftligen avfattas och meddelas inom två veckor efter förhandlingens avslutande. Avkunnas ej domen vid huvudförhandlingen, skall den avkunnas vid annat rättens sammanträde eller ock meddelas genom att den hålles tillgänglig å rättens kansli; vid huvudförhandlingen skall underrättelse givas om tiden och sättet för domens meddelande.

Vad nu sagts om måls avgörande efter huvudförhandling gälle ock, då mål avgöres vid sammanträde för muntlig förberedelse.

Avgöres eljest mål utan huvudförhandling, skall, så snart ske kan, överläggning hållas samt domen beslutas, skriftligen avfattas och meddelas. Meddelandet skall ske genom att domen hålles tillgänglig å rättens kansli.

¹ Senaste lydelse 1968:193.

² Senaste lydelse 1969:244.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Underrättelse om tiden för meddelandet skall senast samma dag avsändas till parterna.

Avkunnande av dom må ske genom återgivande av domskälen och slutet jämte meddelande av fullföljdshänvisning.

Har skiljaktig mening förekommit, skall denna meddelas parterna på samma tid och sätt som domen.

18 kap.

8 §¹

Ersättning för rättegångskostnad skall fullt motsvara kostnaden för rättegångens förberedande och talans utförande jämte arvode till ombud eller biträde, såvitt kostnaden skäligen varit påkallad för tillvaratagande av partens rätt. Ersättning skall ock utgå för partens arbete och tidspillan i anledning av rättegången.

Ersättning för rättegångskostnad skall fullt motsvara kostnaden för rättegångens förberedande och talans utförande jämte arvode till ombud eller biträde, såvitt kostnaden skäligen varit påkallad för tillvaratagande av partens rätt. Ersättning skall ock utgå för partens arbete och tidspillan i anledning av rättegången. *Såsom åtgärd för rättegångens förberedande anses förhandling för biläggande av tvistefråga som har omedelbar betydelse för partens talan.*

Inkassoåtgärd som vidtagits före rättegången ersättes som rättegångskostnad. Ersättning för sådan kostnad utgår enligt bestämmelser som Konungen meddelar.

Ersättning för rättegångskostnad skall även innefatta ränta efter sex procent från dagen då målet avgöres till dess betalning sker.

14 §

Part, som vill erhålla ersättning för rättegångskostnad, skall, innan handläggningen avslutas, framställa yrkande därom och uppgiva, vari kostnaden består. Gör han det ej, äge han ej därefter tala å den kostnad, som uppkommit vid samma rätt; dock må part, även om yrkande ej framställts, erhålla ersättning för utskrift av rättsens dom eller slutliga beslut.

Part, som vill erhålla ersättning för rättegångskostnad, skall, innan handläggningen avslutas, framställa yrkande därom och uppgiva, vari kostnaden består. Gör han det ej, äge han ej därefter tala å den kostnad, som uppkommit vid samma rätt; dock må part, även om yrkande ej framställts, erhålla *ränta som avses i 8 § tredje stycket samt* ersättning för utskrift av rättsens dom eller slutliga beslut.

¹ Senaste lydelse 1971:317.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Då rätten avgör målet, meddele rätten samtidigt beslut angående rättegångskostnaden så ock i fråga, som avses i 13 § första stycket. Ingår i ersättning för rättegångskostnad arvode till ombud eller biträde, skall arvodets belopp angivas.

30 kap.

7 §¹

Innan dom beslutas, skall överläggning hållas. Har nämnd säte i rätten, framställe ordföranden saken och vad lag stadgar därom.

Då huvudförhandling ägt rum, skall samma eller sist nästa helgfria dag överläggning hållas och, om det kan ske, dom beslutas och avkunnas. Finnes rådrum för domens beslutande eller avfattande oundgängligen erforderligt, må rätten besluta anstånd därmed; domen skall dock, om ej synnerligt hinder möter, skriftligen avfattas och meddelas, då den tilltalade är häktad, inom en vecka och i annat fall inom två veckor efter förhandlingens avslutande. Avkunnas ej domen vid huvudförhandlingen, skall den avkunnas vid annat rättens sammanträde eller ock meddelas genom att den hålles tillgänglig å rättens kansli; vid huvudförhandlingen skall underrättelse givas om tiden och sättet för domens meddelande.

Avgöres mål utan huvudförhandling, skall, så snart ske kan, överläggning hållas samt domen beslutas, skriftligen avfattas och meddelas. Meddelandet skall ske genom att domen hålles tillgänglig å rättens kansli. Underrättelse om tiden för meddelandet skall senast samma dag avsändas till parterna.

Avkunnande av dom må ske genom återgivande av domslutet och skälen jämte meddelande av fullföljdshänvisning.

Har skiljaktlig mening förekommit, skall denna meddelas parterna på samma tid och sätt som domen.

När mål avgjorts, skall skriftlig underrättelse om utgången i målet snarast givas den tilltalade. Närmare föreskrifter härom meddelas av Konungen.

33 kap.

1 §

Ansökan, anmälan eller annan inlaga i rättegång skall innehålla uppgift å domstolen samt parternas namn, yrke och hemvist.

I stämningsansökan skall käranden tillika uppgiva sin egen och, om den är honom bekant, även svarandens postadress samt de övriga omständigheter, som äro av betydelse för delgivning med parterna; har käranden vidtalat ombud att

Ansökan, anmälan eller annan inlaga i rättegång skall innehålla uppgift å domstolen samt parternas namn och hemvist.

Parts första inlaga i rättegången skall innehålla uppgift å hans personnummer och postadress. Vidare bör angivas partens yrke och telefonnummer samt de övriga omständigheter, som äro av betydelse för delgivning med honom. Har part vidta-

¹ Senaste lydelse 1969:101.

Nuvarande lydelse

företräda honom, skola ombudets namn och postadress uppgivas. I skriftligt svaromål skall svaranden även uppgiva sin postadress och de övriga omständigheter, som äro av betydelse för delgivning med honom, samt, om han vidtalat ombud att företräda honom, ombudets namn och postadress.

Sker ändring i förhållande, som part sålunda uppgivit, skall parten utan dröjsmål anmäla det till rätten.

Föreslagen lydelse

lat ombud att företräda honom, skola ombudets namn, postadress och telefonnummer angivas.

Stämningsansökan bör tillika innehålla uppgift å svaranden i de hänseenden som sägs i andra stycket.

3 §¹

Inlaga eller annan handling må till rätten inlämnas genom bud eller insändas med posten i betalt brev. Handling, som sålunda inkommer, skall anses ingiven av den som undertecknat handlingen. Handlingen skall anses inkommen, då handlingen eller avi om försändelse, i vilken handlingen finnes innesluten, avlämnats till rätten eller dess kansli.

Inlaga eller annan handling anses ha inkommit till rätten den dag då handlingen eller avi om betald postförsändelse, i vilken handlingen är innesluten, anlänt till rätten eller kommit behörig tjänsteman till handa. Underrättas rätten särskilt om att telegram till rätten anlänt till telegrafanstalt, anses telegrammet ha inkommit redan när underrättelsen nått behörig tjänsteman.

Kan det antagas att handlingen eller avi om denna viss dag avlämnats i rättens kansli eller avskilts för rätten på postanstalt, anses den ha inkommit den dagen, om den kommit behörig tjänsteman till handa närmast följande arbetsdag.

Telegram eller annat meddelande som ej är undertecknat skall bekräftas av avsändaren genom undertecknad handling, om rätten begär det.

9 §²

Är från part inkommen inlaga eller annan handling ej avfattad på svenska språket, må rätten vid behov antingen förelägga parten att tillhandahålla bestyrkt översättning av handlingen eller ock uppdraga åt lämplig person att översätta handlingen. Efterkommes ej föreläggande

¹ Senaste lydelse 1947:616.

² Förutvarande 9 § upphävd genom 1970:429.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

att tillhandahålla översättning, må handlingen lämnas utan avseende.

Den som biträdd rätten med översättning äge av allmänna medel erhålla ersättning efter vad rätten prövar skäligt; i brottmål vari åklagare för talan skall ersättningen gäldas av statsverket.

36 kap.

3 §¹

Den som med part är eller varit gift eller är trolövad eller är i rätt upp- eller nedstigande släktskap eller svågerlag eller är syskon eller är i det svågerlag, att den ene är eller varit gift med den andres syskon, vare ej skyldig att avlägga vittnesmål.

Den som med part är eller varit gift eller är i rätt upp- eller nedstigande släktskap eller svågerlag eller är syskon eller är i det svågerlag, att den ene är eller varit gift med den andres syskon, eller som på liknande sätt är partenärstående, vare ej skyldig att avlägga vittnesmål.

Står någon till parts ställföreträdare i sådant förhållande, som nu sagts, äge han ej på grund därav undandraga sig att vittna.

5 §²

Ämbets- eller tjänsteman eller den som är förordnad eller vald att förrätta offentligt tjänsteärende eller utöva annan allmän befattning må ej höras som vittne angående något, varom han på grund av denna sin ställning har att iakttaga tystnad.

Ej heller må advokat, läkare, tandläkare, barnmorska, kurator vid familjerådgivningsbyrå, som drives av kommun, landstingskommun, församling eller kyrklig samfällighet, eller deras biträden höras angående något, som på grund av denna deras ställning förtrotts dem eller de i samband därmed erfarit, med mindre det är i lag medgivet eller den, till vilkens förmån tystnadsplikten gäller, samtycker därtill.

Ej heller må advokat, läkare, tandläkare, barnmorska, sjuksköterska, kurator vid familjerådgivningsbyrå, som drives av kommun, landstingskommun, församling eller kyrklig samfällighet, eller deras biträden höras angående något, som på grund av denna deras ställning förtrotts dem eller de i samband därmed erfarit, med mindre det är i lag medgivet eller den, till vilkens förmån tystnadsplikten gäller, samtycker därtill.

Rättegångsombud, biträde eller försvarare må ej höras som vittne om vad för uppdragets fullgörande förtrotts honom, med mindre parten medgiver, att det må yppas.

Utan hinder av vad i andra eller tredje stycket sägs vare annan än försvarare skyldig att avgiva utsaga i mål angående brott, för vilket icke är stadgat lindrigare straff än fängelse i två år.

Om tystnadsplikt för präst inom svenska kyrkan är särskilt stadgat. Präst

¹ Senaste lydelse 1971: 875.

² Senaste lydelse 1969: 680.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

inom annat trossamfund än svenska kyrkan eller den som i sådant samfund intager motsvarande ställning må icke höras som vittne om något, som han vid hemligt skriftermål eller under därmed jämförliga förhållanden erfarit.

50 kap.

3 §

Finnes vadetalan ej vara fullföljd på föreskrivet sätt eller inom rätt tid, skall den av underrätten avvisas.

Finnes vadetalan ej vara fullföljd på föreskrivet sätt eller inom rätt tid, skall den av underrätten avvisas. *Har vadeinlaga inkommit till hovrätten före vadetidens utgång, skall den omständigheten att inlagan inkommit till underrätten först därefter ej föränleda att den avvisas.*

51 kap.

3 §

Finnes vadetalan ej vara fullföljd på föreskrivet sätt eller inom rätt tid, skall den av underrätten avvisas.

Finnes vadetalan ej vara fullföljd på föreskrivet sätt eller inom rätt tid, skall den av underrätten avvisas. *Har vadeinlaga inkommit till hovrätten före vadetidens utgång, skall den omständigheten att inlagan inkommit till underrätten först därefter ej föränleda att den avvisas.*

52 kap.

2 §

Finnes besvärstalan ej vara fullföljd på föreskrivet sätt eller inom rätt tid, skall den av underrätten avvisas.

Finnes besvärstalan ej vara fullföljd på föreskrivet sätt eller inom rätt tid, skall den av underrätten avvisas. *Har besvärslaga inkommit till hovrätten före besvärstidens utgång, skall den omständigheten att inlagan inkommit till underrätten först därefter ej föränleda att den avvisas.*

55 kap.

3 §

Finnes revisionstalan ej vara fullföljd på föreskrivet sätt eller inom rätt tid, skall den av hovrätten avvisas.

Finnes revisionstalan ej vara fullföljd på föreskrivet sätt eller inom rätt tid, skall den av hovrätten avvisas. *Har revisionsinlaga inkommit till högsta domstolen före revisionstidens utgång, skall den omständigheten att inlagan inkommit till hovrätten först därefter ej föränleda att den avvisas.*

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

56 kap.

3 §

Finnes besvärstalan ej vara fullföljd på föreskrivet sätt eller inom rätt tid, skall den av hovrätten avvisas.

Finnes besvärstalan ej vara fullföljd på föreskrivet sätt eller inom rätt tid, skall den av hovrätten avvisas. *Har besvärslaga inkommit till högsta domstolen före besvärstidens utgång, skall den omständigheten att inlagen inkommit till hovrätten först därefter ej föranleda att den avvisas.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1973.

2 Förslag till**Lag om ändring i lagsökningslagen (1946:808)**

Härigenom förordnas, att 2, 4, 15, 19 och 22 §§ lagsökningslagen (1946:808) skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*2 §¹

Lagsökning skall göras skriftligen hos allmän underrätt. Ansökningen skall innehålla uppgift om borgenärens namn, yrke, hemvist *och* postadress samt gäldenärens namn och, där så kan ske, dennes yrke, hemvist *och* postadress, så ock fordringens belopp och den ränta som fordras. Borgenären angeve ock de omständigheter som betinga rättens behörighet, om denna ej framgår av vad eljest anföres. Vid ansökningen skall fogas styrkt avskrift av handling varå fordringen grundas och, då betalning enligt 1 § andra stycket sökes ur fast egendom, av handling varigenom pant rätt i egendomen upplåtits.

Lagsökning skall göras skriftligen hos allmän underrätt. Ansökningen skall innehålla uppgift om borgenärens namn, *personnummer*, yrke, hemvist, postadress *och telefonnummer* samt gäldenärens namn och, där så kan ske, dennes *personnummer*, yrke, hemvist, postadress *och telefonnummer*, så ock fordringens belopp och den ränta som fordras. Borgenären angeve ock de omständigheter som betinga rättens behörighet, om denna ej framgår av vad eljest anföres. Vid ansökningen skall fogas styrkt avskrift av handling varå fordringen grundas och, då betalning enligt 1 § andra stycket sökes ur fast egendom, av handling varigenom pant rätt i egendomen upplåtits.

Ansökningen skall jämte avskrift som angives i första stycket avlämnas i två exemplar och vara egenhändigt undertecknad av borgenären eller hans ombud. Är endast ett exemplar ingivet, ombesörje rätten mot stadga avgift erforderlig avskrift, och gälle den i målet lika med huvudskrift.

¹ Senaste lydelse 1971:496.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Upptages ansökningen, förelägge rätten gäldenären att inom viss av rätten bestämd tid efter det lagsökningshandlingarna blivit honom delgivna skriftligen svara å ansökningen vid påföljd att målet ändå avgöres. Föreläggandet, som skall tecknas å ena exemplaret av ansökningen, skall tillika innehålla anmaning till gäldenären att hos rätten anmäla hemvist *och* postadress, såvida tillförlitlig uppgift härom icke föreligger.

Upptages ansökningen, förelägge rätten gäldenären att inom viss av rätten bestämd tid efter det lagsökningshandlingarna blivit honom delgivna skriftligen svara å ansökningen vid påföljd att målet ändå avgöres. Föreläggandet, som skall tecknas å ena exemplaret av ansökningen, skall tillika innehålla anmaning till gäldenären att hos rätten anmäla *personnummer*, hemvist, postadress *och telefonnummer*, såvida tillförlitlig uppgift härom icke föreligger.

Vid utsättande av tiden för svars avgivande har rätten att taga hänsyn till belägenheten av den ort där gäldenären bor eller handlingarna eljest kunna väntas bliva honom delgivna. Har gäldenären känt hemvist inom riket, må tiden icke utan synnerliga skäl bestämmas längre än till två veckor.

15 §

I fråga om kostnad i lagsökningsmål gälle vad i rättegångsbalken är stadgat om rättegångskostnad i tvistemål: *hänskjutes* målet till rättegång, skall frågan om ersättning för sådan kostnad prövas i rättegången.

I fråga om kostnad i lagsökningsmål gälle vad i rättegångsbalken är stadgat om rättegångskostnad i tvistemål: *ersättning för ränta utgår dock ej. Hänskjutes* målet till rättegång, skall frågan om ersättning för sådan kostnad prövas i rättegången.

19 §

Ansökning om betalningsföreläggande skall göras skriftligen eller muntligen hos allmän underrätt. Ansökningen skall innehålla uppgift om borgenärens namn, yrke, hemvist *och* postadress samt gäldenärens namn och, där så kan ske, dennes yrke, hemvist *och* postadress, så ock fordringens belopp och den ränta som fordras. Borgenären ange tillika i ansökningen eller i räkning som åberopas tydligt och fullständigt grunden för fordringen och tiden för dess tillkomst samt de omständigheter som betinga rättens behörighet, om denna ej framgår av vad eljest anföres.

Ansökning om betalningsföreläggande skall göras skriftligen eller muntligen hos allmän underrätt. Ansökningen skall innehålla uppgift om borgenärens namn, *personnummer*, yrke, hemvist, postadress *och telefonnummer* samt gäldenärens namn och, där så kan ske, dennes *personnummer*, yrke, hemvist, postadress *och telefonnummer*, så ock fordringens belopp och den ränta som fordras. Borgenären ange tillika i ansökningen eller i räkning som åberopas tydligt och fullständigt grunden för fordringen och tiden för dess tillkomst samt de omständigheter som betinga rättens behörighet, om denna ej framgår av vad eljest anföres.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

Ansökning som göres skriftligen skall avlämnas i två exemplar och vara egenhändigt undertecknad av borgenären eller hans ombud. Är endast ett exemplar ingivet, besörje rätten mot stadgad avgift erforderlig avskrift, och gälle den i målet lika med huvudskrift. Göres ansökning muntligen, skall genom rättens försorg mot stadgad avgift uppteckning därav ske i två exemplar; borgenären eller hans ombud skall med sin underskrift vitsorda att uppteckningen är riktig. Uppteckningen gälle sedan som huvudskrift.

Räkning som åberopas skall ingivas i två exemplar; är räkningen ingiven i allenast ett exemplar, skall mot stadgad avgift avskrift därav besörjas av rätten.

22 §¹

Upptages ansökningen, förelägge rätten gäldenären att, såframt han vill helt eller till någon del bestrida ansökningen, inom viss av rätten bestämd tid efter det ansökningen jämte räkning, om sådan åberopats, blivit honom delgiven, skriftligen hos rätten anmäla sitt bestridande vid påföljd att utmätning eljest må ske. Vid utsättande av tiden för anmälan av bestridande har rätten att taga hänsyn till belägenheten av den ort där gäldenären bor eller handlingarna eljest kunna väntas bliva honom delgivna. Utan synnerliga skäl må tiden icke bestämmas längre än till två veckor.

Har borgenären i ansökningen fordrat ersättning för kostnad å målet, skall rätten i föreläggandet ange vad i sådant hänseende skall, om bestridande ej sker, utgå utöver kostnaden för blivande delgivning. Ersättningen utgår enligt bestämmelser som Konungen meddelar.

Föreläggandet, som skall tecknas å ena exemplaret av ansökningen, skall tillika innehålla anmaning till gäldenären att hos rätten anmäla hemvist och postadress, såvida tillförlitlig uppgift härom icke föreligger.

Föreläggandet, som skall tecknas å ena exemplaret av ansökningen, skall tillika innehålla anmaning till gäldenären att hos rätten anmäla *personnummer*, hemvist, postadress och *telefonnummer*, såvida tillförlitlig uppgift härom icke föreligger.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1973.

¹ Senaste lydelse 1971:318.

3 Förslag till

Lag om ändring i utsökningslagen (1877: 31 s. 1)

Härigenom förordnas, att 204 och 217 §§ utsökningslagen (1877: 31 s. 1) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

204 §¹

Försittes den i 201, 202 eller 203 § stadgade tid för klagan, och visas ej inom samma tid laga förfall, varde klagan, såvitt den åsyftar att vinna ändring i utmätningssmannens åtgärd, ej upptagen till prövning. Visas förfall, sättes överexekutor ut ny tid för klaganden att målet fullfölja.

Försittes den i 201 eller 203 § stadgade tid för klagan, och visas ej inom samma tid laga förfall, varde klagan, såvitt den åsyftar att vinna ändring i utmätningssmannens åtgärd, ej upptagen till prövning. *Har klagoskrift före klagotidens utgång inkommit till utmätningssmannen, skall klagan ändå upptagas till prövning. Är tiden försuttet och visas laga förfall, sättes överexekutor ut ny tid för klaganden att målet fullfölja.*

Vid förrättning, som i nämnda paragrafer omförmäles, meddele utmätningssmannen underrättelse om vad för ändrings sökande iakttagas bör samt äventyret, om det försummas.

217 §²

Finnes besvärstalan ej vara fullföljd på föreskrivet sätt eller inom rätt tid, skall den av överexekutor avvisas. Om fullföljd av talan mot beslutet gälle vad i 216 § är föreskrivet.

Finnes besvärstalan ej vara fullföljd på föreskrivet sätt eller inom rätt tid, skall den av överexekutor avvisas. *Har besvärslaga inkommit till hovrätten före besvärstidens utgång, skall den omständigheten att den inkommit till överexekutor först därefter ej föranleda att den avvisas. Om fullföljd av talan mot beslutet om avvisning gälle vad i 216 § är föreskrivet.*

Avvisas ej besvärstalan efter vad i första stycket sägs, låte överexekutor utan dröjsmål till hovrätten insända besvärslagan med därvid fogade handlingar ävensom överexekutors protokoll och utslag samt, i huvudskrift eller styrkt avskrift såvitt angår den fullföljda frågan, utmätningssmannens protokoll och andra hos överexekutor förvarade handlingar i målet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1973.

¹ Senaste lydelse 1912:211.

² Senaste lydelse 1946:814.

4 Förslag till

Lag om ändring i konkurslagen (1921: 225)

Härigenom förordnas, att 211 § konkurslagen (1921: 225) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

211 §¹

Mål, som avses i 16, 27, 85, 93, 98, 164 eller 183 §, skall utan förberedelse företagas till huvudförhandling. Utsättes målet till fortsatt eller ny huvudförhandling, äger rätten, om det erfordras för att målet vid denna skall kunna slutföras, förordna, att förberedelse skall äga rum, samt meddela erforderliga föreskrifter därom. Vid huvudförhandling i mål som avses i 16 § är rätten domför med en lagfaren domare.

Mål, som avses i 16, 27, 85, 93, 98, 164 eller 183 §, skall utan förberedelse företagas till huvudförhandling. Utsättes målet till fortsatt eller ny huvudförhandling, äger rätten, om det erfordras för att målet vid denna skall kunna slutföras, förordna, att förberedelse skall äga rum, samt meddela erforderliga föreskrifter därom. Vid huvudförhandling i mål som avses i 16 *eller 85 §* är rätten domför med en lagfaren domare.

Mål, som avses i 109 eller 130 §, må ej företagas till huvudförhandling, med mindre sammanträde för muntlig förberedelse hållits. Lämna samtliga närvarande sitt samtycke därtill eller finnes saken uppenbar, må huvudförhandlingen hållas i omedelbart samband med förberedelsen. Hålles ej huvudförhandlingen i omedelbart samband med förberedelsen, skall envar som närvarit och vars adress är känd erhålla särskild underrättelse om tid och ställe för huvudförhandlingen, så framt ej besked därom lämnats under förberedelsen.

Uteblir i mål, som avses i denna paragraf, part eller annan, som äger komma tillstådes vid förhandling, utgöre det ej hinder för målets handläggning och avgörande, om ej annat är stadgat.

Beträffande talan mot avgörande i mål, som nu sagts, gälle vad i rättegångsbalken är stadgat om talan mot beslut i mål, som väckts vid underrätt. Över underrätts eller hovrätts beslut, varigenom sådan av gäldenären förd talan, som avses i 183 § tredje stycket andra punkten, blivit bifallen, må klagan ej föras.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1973.

¹ Senaste lydelse 1969:805.

5 Förslag till

Lag om ändring i rättshjälpslagen (1972:429)

Härigenom förordnas, att 9 § rättshjälpslagen (1972:429) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §¹

Vid allmän rättshjälp betalar staten kostnaderna i den rättsliga angelägenheten som rättshjälpen avser. Bestämmelser om att den rättssökande har att själv helt eller delvis betala kostnad för rättshjälp finns i 16 § andra stycket och 27 § första stycket andra punkten.

Såsom kostnad för rättshjälpen anses den rättssökandes kostnad för

1. biträde som varit behövt för tillvaratagande av den rättssökandes rätt,

2. bevisning vid allmän domstol, krigsrätt eller arbetsdomstolen samt nödvändig utredning i angelägenhet, som kan komma under sådan domstols prövning eller som skall prövas av skiljemän,

3. utredning i angelägenhet som skall prövas av förvaltningsdomstol eller förvaltningsmyndighet om utredningen är skäligen påkallad för tillvaratagande av den rättssökandes rätt och ej kan erhållas genom myndigheten,

4. resa och uppehälle för den rättssökande eller hans ställföreträdare och för vårdare eller annan, som måste anlitas, i samband med inställelse inför domstol eller annan myndighet, om personlig inställelse ålagts, eller i samband med inställelse för blodundersökning eller annan undersökning rörande ärftliga egenskaper i mål om äktenskaplig börd eller faderskapet till barn utom äktenskap,

5. avgift som enligt expeditionskungörelsen (1964: 618) utgår för ansökan om expedition vid allmän domstol, krigsrätt eller arbetsdomstolen, dock ej i fråga om sådan rättens expedition som utfärdas endast på särskild begäran om icke expeditionen begäres innan tiden för fullföljd av talan gått till ända, samt avgift som utgår enligt exekutionsavgiftskungörelsen (1971: 1027),

6. kungörelse i mål eller ärende vid allmän domstol, krigsrätt eller arbetsdomstolen,

7. vad av allmänna medel utgått i ersättning till tolk eller stenograf eller i ersättning enligt 4 eller 5 § lagen (1958: 642) angående blodundersökning m. m. i mål om äktenskaplig börd eller vid utredning av faderskapet till barn utom äktenskap eller enligt föreskrift i rättegångsbalken eller 3 § första stycket nämnda lag för bevisning som rätten självant föranstaltat om.

7. vad av allmänna medel utgått i ersättning för översättning eller i ersättning enligt 4 eller 5 § lagen (1958: 642) angående blodundersökning m. m. i mål om äktenskaplig börd eller vid utredning av faderskapet till barn utom äktenskap eller enligt föreskrift i rättegångsbalken eller 3 § första stycket nämnda lag för bevisning som rätten självant föranstaltat om.

Såsom kostnad för bevisning enligt andra stycket 2 anses ej den rättssökandes kostnad för blodundersökning eller annan undersökning rörande ärftliga egenskaper i mål om äktenskaplig börd eller faderskapet till barn utom äktenskap.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1973.

¹ Senaste lydelse 1973: 118.

6 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1961:262) om försäkringsdomstol

Härigenom förordnas, att 3 § lagen (1961:262) om försäkringsdomstol skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Ledamot och ersättare för ledamot skall vara svensk medborgare och hava fyllt tjugufem år. Ej må befattningen utövas av den som är omyndig eller i konkurstillstånd.

Ledamot och ersättare för ledamot skall vara svensk medborgare. Ej må befattningen utövas av den som är omyndig eller i konkurstillstånd.

Lagfaren ledamot skall hava avlagt för behörighet till domarämbete föreskrivna kunskapsprov.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1973.

7 Förslag till

Lag om ändring i förvaltningslagen (1971:290)

Härigenom förordnas, att 7 § förvaltningslagen (1971:290) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §

Handling anses ha kommit in till myndighet den dag då handlingen eller avi om betald postförsändelse, i vilken handlingen är innesluten, anlänt till myndigheten eller kommit behörig tjänsteman till handa. Underrättas myndighet särskilt om att telegram till myndigheten anlänt till telegrafanstalt, anses telegrammet ha kommit in redan när underrättelsen nått behörig tjänsteman.

Kan det antagas att handlingen eller avi om denna viss dag avlämnats i myndighetens lokal eller *funnits tillgänglig* för myndigheten på postanstalt, anses den ha kommit in

Kan det antagas att handlingen eller avi om denna viss dag avlämnats i myndighetens lokal eller *avskilts* för myndigheten på postanstalt, anses den ha kommit in den dagen, om den

Nuvarande lydelse

den dagen, om den kommit behörig tjänsteman till handa närmast följande arbetsdag.

Föreslagen lydelse

kommit behörig tjänsteman till handa närmast följande arbetsdag.

Telegram eller annat meddelande som icke är underskrivet skall bekräftas av avsändaren genom egenhändigt undertecknad handling, om myndigheten begär det.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1973.

8 Förslag till**Lag om ändring i förvaltningsprocesslagen (1971: 291)**

Häri genom förordnas, att 44 § förvaltningsprocesslagen (1971: 291) skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

44 §

Handling anses ha kommit in till rätten den dag då handlingen eller avi om betald postförsändelse, i vilken handlingen är innesluten, anlänt till rätten eller kommit behörig tjänsteman till handa. Underrättas rätten särskilt om att telegram till rätten anlänt till telegrafanstalt, anses telegrammet ha kommit in redan när underrättelsen nått behörig tjänsteman.

Kan det antagas att handlingen eller avi om denna viss dag avlämnats i rättens kansli eller *funnits tillgänglig* för rätten på postanstalt, anses den ha kommit in den dagen, om den kommit behörig tjänsteman till handa närmast följande arbetsdag.

Kan det antagas att handlingen eller avi om denna viss dag avlämnats i rättens kansli eller *avskilts* för rätten på postanstalt, anses den ha kommit in den dagen, om den kommit behörig tjänsteman till handa närmast följande arbetsdag.

Telegram eller annat meddelande som icke är underskrivet skall bekräftas av avsändaren genom egenhändigt undertecknad handling, om rätten begär det.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1973.

Motionerna

I motionen 1973:144 av fru Theorin m. fl. (s) yrkas att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om sådan ändring av rättegångsbalken att skiljaktiga meningar som yppas vid omröstning inom rätten utformas av ordföranden och att skiljaktig mening bifogas skriftlig dom.

I motionen 1973:610 av herr Larsson i Umeå m. fl. (fp) yrkas att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär sådana ändringar i berörd lagstiftning att gäldenärs personnummer kommer att upptas i betalningsdomar och motsvarande beslut.

I motionen 1973:1613 av herrar Winberg (m) och Lidgard (m) yrkas att riksdagen vid behandlingen av propositionen 1973:30 för sin del beslutar att 4 kap. 13 § 2 rättegångsbalken skall ha följande lydelse:

Domare vare jävig att handlägga mål:

2. om han med part är eller varit gift eller är i rätt upp- eller nedstigande släktskap eller svågerlag eller är syskon eller är i den släktskap, att den ene är avkomling till den andres syskon eller att de äro syskonbarn, eller i det svågerlag, att den ene är eller varit gift med den andres syskon eller syskons avkomling eller med någon, från vilkens syskon den andre härstammar, eller om han på liknande sätt är part närstående.

Utskottet

Förslagets huvudsakliga innehåll

I detta betänkande behandlar utskottet dels förslag till vissa ändringar i rättegångsbalken, lagsökningslagen, utsökningslagen, konkurslagen och rättshjälpslagen m. m. som förelagts riksdagen i prop. 1973:30 jämte en i anledning av propositionen väckt motion, dels förslag till smärre lagändringar som framlagts i två vid riksdagens början väckta motioner.

En del av ändringsförslagen i propositionen är föranledda av den år 1971 antagna förvaltningsrättsreformen (prop. 1971:30, KU 1971:36, rskr 1971:222) och syftar till harmonisering av vissa av rättegångsbalkens bestämmelser med de förvaltningsrättsliga förfarandelagarna. Sålunda föreslås att den nuvarande 25-årsgränsen för behörighet att vara domare slopas samt att släktskapsjäven för domare begränsas. Vidare föreslås att den för åklagarbrottmål gällande regeln att tolkersättning skall betalas av statsverket utsträcks till att gälla alla typer av mål vid allmän domstol. I propositionen upptas också bestämmelser om skyldighet att vid meddelande av dom eller beslut lämna underrättelse om skiljaktig mening samt regler om identifieringsuppgifter i inlagor. I fråga om ingivande av handlingar till domstol innebär förslaget viktiga förändringar. Den mest betydelsefulla nyheten är att en handling som kommit behörig tjänsteman tillhanda en viss dag skall

anses ha kommit in till domstolen där närmast föregående dagen, om det kan antas att handlingen den dagen avlämnats i domstolens kansli eller funnits tillgänglig för domstolen på postanstalt. Vidare ges regler som gör det klart att telegram och annan fjärrskrift får användas för att överbringa meddelanden till domstol. Är handling avfattad på främmande språk skall rätten kunna uppdra åt lämplig person att översätta den. Ersättningen för översättningsarbetet skall utgå av allmänna medel. I åklagarbrottmål skall statsverket svara för kostnaden. När det gäller fullföljd av talan föreslås att fullföljdsinlaga som av misstag skickats till överrätten i stället för till den domstol som meddelat det överklagade avgörandet skall godtas, förutsatt att den inkommit till överrätten inom fullföljdstiden.

Vissa ändringar i reglerna om rättegångskostnad föreslås också i propositionen. Ersättning för rättegångskostnad skall omfatta inte blott åtgärder för målets förberedande och talans utförande utan även förlikningsförhandlingar i viss utsträckning. Ersättningen skall även innefatta sex procent ränta på kostnaden.

I propositionen föreslås vidare att i mål enligt konkurslagen om bestämmande av arvode till rättens ombudsman och förvaltare rätten skall vara domför med en lagfaren ledamot i stället för som nu tre lagfarna ledamöter. Slutligen föreslås att den inskränkning i vittnesplikten som gäller för bl. a. läkare även skall gälla för sjuksköterskor.

De i propositionen framlagda lagförslagen föreslås träda i kraft den 1 juli 1973.

I den i anledning av propositionen väckta motionen 1973:1613 yrkas avslag på förslaget om begränsning av domarjäven. I övriga motioner, 1973:144 och 1973:610, tas upp frågor om nämndemäns skiljaktiga meningar och identifieringsuppgifter i domar och beslut.

Allmänna synpunkter

Som ovan berörts syftar flera av de framlagda propositionsförslagen till att harmonisera rättegångsbalkens bestämmelser i vissa hänseenden med den lagstiftning som genomfördes i samband med 1971 års genomgripande reform av förvaltningsrättsskipningen. En sådan harmonisering är enligt utskottets mening i hög grad angelägen då sakligt sett omotiverade skillnader i fråga om regleringen av likartade spörsmål inom domstols- och förvaltningsförfarande lätt kan leda till rättsförluster för enskilda och också vålla onödiga missförstånd och svårigheter i tillämpningen. Utskottet delar därför departementschefens uppfattning att ett genomförande av förslagen i propositionen inte bör anstå tills en mer allmän översyn av rättegångsbalken kommer till stånd. Det sist sagda gäller enligt utskottets mening även de ändringsförslag i propositionen som inte har omedelbart samband med förvaltningsrättsreformen.

I det följande tar utskottet till närmare behandling upp de delar av propositionen som berörs av föreliggande motioner eller eljest tilldragit sig utskottets särskilda intresse. Övriga i propositionen framlagda ändringsförslag tillstyrks utan vidare yttrande.

Domarjäv

Propositionens förslag beträffande reglerna om domarjäv innebär en begränsning av de släktskaps- och svågerlagsförhållanden som enligt rättegångsbalken under alla omständigheter grundar jäv för domare. Jämfört med nuvarande ordning innebär den i propositionen föreslagna lösningen att utanför de s. k. absoluta släktskapsjäven i 4 kap. 13 § 2 RB faller dels släktskap som består i att den ene är avkomling till den andres syskon eller att de är kusiner, dels svågerlag som består i att den ene är eller varit gift med den andres syskons avkomling eller med någon från vilkens syskon den andre härstammar. Personkretsen som omfattas av de absoluta släktskapsjäven blir således i huvudsak densamma som för närvarande omfattas av de jäv som enligt 36 kap. 3 § RB gäller i fråga om skyldigheten att vittna eller enligt 4 kap. 12 § RB hindrar närbesläktade domare att samtidigt sitta i samma rätt, dvs. makar, trolovade, de som är i släktskap eller svågterskap i rätt upp- och nedstigande led, syskon samt de som är i det svågterskap att den ene är eller varit gift med den andres syskon.

Utöver av angivna släkt- och svågterskapsförhållanden konstitueras enligt propositionens förslag jäv enligt 4 kap. 13 § RB i det särskilda fallet om domaren "på liknande sätt är part närstående". Härigenom kan bl. a. relationerna mellan sammanboende man och kvinna och deras släktingar i jävshänseende jämföras med banden mellan två makar och deras släktingar samt den särskilda bestämmelsen om trolovning som jävsgrund utmönstras. Närståendebegreppet föreslås även bli infört och trolovningsjävet avskaffat i 4 kap. 12 § och 36 kap. 3 § RB.

I motionen 1973:1613 framhålls att jävsreglerna har betydelse för objektiviteten inom rättskipningen och för medborgarnas tilltro till denna. Att föra bl. a. broders eller systems barn samt kusiner från den krets släktingar som omfattas av de absoluta jäven är därför enligt motionärerna mindre lämpligt. I motionsyrkandet hemställs — enligt särskilt upprättat lagtextförslag — att 4 kap. 13 § 2 RB skall ändras endast i den utsträckning som föranleds av införandet av närståendebegreppet.

Utskottet delar i och för sig motionärernas uppfattning om jävsreglernas betydelse för objektiviteten inom rättskipningen och för medborgarnas förtroende för domstolarnas verksamhet. Rättegångsbalkens reglering ger emellertid, som framhålls i samband med antagandet av förvaltningsreformen, uttryck åt en syn på släktskapets och svågterskapets betydelse i jävssammanhang som inte motsvarar nutida uppfattning. Reglerna är också i redaktionellt hänseende onödigt komplicerade och svårtillgängliga.

Utskottet anser därför att den begränsning av de absoluta släktskapsjäven som innefattas i propositionens förslag bör genomföras. Anledning finns att understryka att införandet av begreppet "på liknande sätt närstående" innebär att släktskap, svågerskap och annan familjemässig relation utanför den krets som omfattas av de absoluta jäven kan föranleda jäv i det särskilda fallet samt att någon ändring inte ifrågasatts av stadgandet i 13 § 9, enligt vilket jäv är för handen om "eljest särskild omständighet föreligger" som kan rubba förtroendet till domarens opartiskhet i målet. Även sistnämnda regel kan i det särskilda fallet föranleda att domaren inte bör ta del i handläggningen av visst mål vari släkting är part trots att släktskapet inte grundar absolut jäv.

En särskild fördel med den berörda ändringen är att släktskapsjäven i 4 kap. 13 § kommer att omfatta samma krets av anhöriga som domarjäven i 4 kap. 12 § och vittnesjäven i 36 kap. 3 §. Jävsreglerna i RB får härigenom en enhetlig utformning, som bör underlätta rättstillämpningen. Med anledning av lagrådets uttalanden rörande tolkningen av begreppet närstående vill utskottet framhålla att innebörden av detta begrepp bör vara densamma i samtliga ifrågavarande lagrum.

I enlighet med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionen 1973: 1613 och tillstyrker propositionen i berörd del.

Skiljaktig mening i domstol

I den vid riksdagens början väckta motionen 1973: 144 uttalas att reservationsrätten för nämndemän inte synes bli utnyttjad i förutsedd utsträckning. Ett av skälen härtill kan enligt motionärerna vara osäkerhet om hur en skiljaktig mening bör utformas. I motionsyrkandet hemställs om sådan ändring i rättegångsbalken att rättens ordförande skall utforma skiljaktig mening som yppas vid omröstning. Vidare yrkar motionärerna att skiljaktig mening skall bifogas skriftlig dom.

Sistnämnda motionsyrkande tillgodoses genom propositionens förslag om ändring i 17 kap. 9 § och 30 kap. 7 § rättegångsbalken. Förslaget innebär skyldighet för rätten, när skiljaktig mening förekommit, att lämna parterna besked om denna samtidigt med att domen meddelas och på samma sätt som detta sker. Beskedet skall alltså vid avkunnande av dom lämnas muntligen och eljest skriftligen genom att protokoll eller utdrag därav eller särskild handling tillställs eller tillhandahålls parten jämte domen. Även sådana underrättelser till tilltalad om utgången som avses i 30 kap. 7 § sista stycket RB samt domsbevis skall enligt departementschefen efter ändring av vederbörande kungörelser komma att innehålla besked om skiljaktig mening. Utskottet förutsätter att detsamma kommer att gälla vid expediering till part av avskrift av domar och beslut samt vid expediering i brottmål av dom som skall utgöra underlag för den dömdes ställningstagande till frågan om eventuell nöjdförklaring. Den skiljaktiga meningen bör som departe-

mentschefen framhåller tillhandahållas parten kostnadsfritt.

Under hänvisning till det anförda finner utskottet — som tillstyrker propositionen i berörd del — att det nu behandlade motionsyrkandet inte påkallar någon riksdagens åtgärd.

Beträffande yrkandet om skyldighet för rättens ordförande att utforma skiljaktig mening vill utskottet erinra om att det vid införandet av reservationsrätt för nämndemän (prop. 1969:44, 1LU 1969:38, rskr 1969:283) förutsattes att några större anspråk inte skulle ställas på skiljaktighetens utformning; det borde vara till fyllest med ett enkelt angivande varför nämndemannen hade annan åsikt än domstolens övriga ledamöter och vilket domslut han ansåg riktigt. Något behov av hjälp vid utformandet av skiljaktig mening torde således endast sällan föreligga. För de fall då önskemål om sådan hjälp framställs kan enligt utskottets mening utan vidare förutsättas att erforderligt biträde lämnas av domstolens tjänstemän. Anledning till lagändring synes därför inte föreligga. Motionen bör således ej heller i denna del föranleda någon riksdagens åtgärd.

Identifieringsuppgifter i inlaga

Med hänsyn framför allt till den snabba utvecklingen mot en ökad användning av ADB på olika områden i samhället föreslås i propositionen att föreskrift om skyldighet för part att ange sitt personnummer i rättegångsinlagor tas in i 33 kap. 1 § RB och i vissa lagrum i lagsökningslagen. Vidare föreslås bl. a. en föreskrift i samma lagrum om att uppgift bör lämnas om partens telefonnummer.

I den vid riksdagens början väckta motionen 1973:610 föreslås lagändringar som möjliggör att gäldenärens personnummer blir upptaget i alla betalningsdomar och motsvarande beslut. Förslaget motiveras av önskemål att förhindra att offentliga betalningsanmärkningar blir hänfödda till fel person med därav följande obehag och skada eller fara för den personliga integriteten.

Personnumret är som framhålls i propositionen av väsentlig betydelse som identifikationsgrund i ADB-sammanhang. Uppgift därom är, liksom t. ex. uppgift om partens yrke, bl. a. ägnad att säkerställa att delgivning sker med rätt person och kan också vara av värde vid verkställighet av domstolens avgörande. Uppgift om partens telefonnummer är ägnad att underlätta för domstolen att nå kontakt med part för komplettering, utsättande av sammanträde etc. och kan också vara av värde för parterna själva.

Mot denna bakgrund tillstyrker utskottet förslaget om föreskrift i RB om angivande av berörda uppgifter i rättegångsinlagor. Förslaget torde såvitt gäller personnummer få betydelse huvudsakligen i tvistemål, mål om lagsökning och betalningsföreläggande samt domstolsärenden, eftersom i brottmål uppgift i sådant hänseende redan nu lämnas inom ramen för rättsväsendets informationssystem (RI). Propositionens lagförslag i berört

hänseende innebär visserligen endast ändring av reglerna om vad rättegångsinlagor skall innehålla. Om förslaget — som förutsatts — skall få betydelse även beträffande verkställigheten av domstols avgöranden, är det emellertid uppenbart att personnummer bör anges även i domar och beslut. Lika litet som när det gäller det självklara förhållandet att parternas adresser skall anges i domen torde någon direkt föreskrift härom vara erforderlig i RB.

Med hänsyn till vad nu anförs påkallar yrkandet i motionen 1973: 610 inte någon riksdagens åtgärd.

Fullföljdsinlaga till fel instans

Som inledningsvis anförs föreslås i propositionen att fullföljdsinlaga som skolat inges till den domstol som meddelat det överklagade avgörandet men inkommit till vederbörande överinstans inom den för fullföljden stadgade tiden skall anses inkommen i rätt tid. Motsvarande ändring föreslås i 204 och 217 §§ utsökningslagen. Utskottet tillstyrker förslagen som är ägnade att förhindra att enskilda av rent missförstånd förlorar möjligheten att göra sin rätt gällande. Såvitt gäller 204 § har förslaget föranlett en redaktionell jämkning av förutsättningarna för överexekutors utsättande av ny fullföljdstid. Bestämmelserna härom — i första stycket sista punkten — synes därvid ha formulerats på sådant sätt att ovisshet kan råda om dess rätta innebörd. Avsikten är att överexekutor skall sätta ut ny tid för klaganden att fullfölja målet, om denne *före klagotidens utgång* visar laga förfall. Vid laga förfall i andra situationer har klaganden att ansöka om återställande av försutten tid (58 kap. 12 § RB). Den avsedda innebörden av lagrummet skulle komma till tydligt uttryck, om stadgandet ges den lydelse som upptas i utskottets hemställan under D nedan. Utskottet förordar en sådan omformulering av bestämmelsen.

Sjuksköterskas vittnesplikt

Enligt 36 kap. 5 § RB första stycket får ämbets- eller tjänsteman eller den som är förordnad eller vald att förrätta offentligt tjänsteärende eller utövar annan allmän befattning ej höras som vittne angående något varom han på grund av sin ställning har iakttagit tystnad. Förbudet har motiverats med det offentliga intresset av att vissa förhållanden inte kommer till allmänhetens kännedom. Enligt andra stycket i samma lagrum får advokat, läkare, tandläkare, barnmorska, kurator vid vissa familjerådgivningsbyråer, eller deras biträden, inte höras som vittne angående något som har anförtröts dem på grund av denna deras ställning eller som de har erfarit i samband därmed om det inte är medgivet i lag eller den till vars förmån tystnadsplikten gäller gett samtycke därtill. Bestämmelsen, som väsentligen avser att skydda den enskildes intresse av sekretess, gäller dock inte i mål om brott för vilket straffminimum är fängelse i två år.

I propositionen föreslås i överensstämmelse med en framställning från Svensk sjuksköterskeförening att sjuksköterska skall föras in bland de kategorier som enligt 36 kap. 5 § andra stycket RB är undantagna från vittnesplikt.

Inom utskottet — som biträder förslaget — har fråga uppkommit att utsträcka bestämmelsens räckvidd även till andra kategorier av vårdpersonal, främst inom sjukvården, som kommer i kontakt med och får kännedom om patienters förhållanden. Det gäller bl. a. vissa kuratorer, arbetsterapeuter, ålderdomshemsföreståndare, sjukgymnaster, laboratorieassistenter, undersköterskor och biträden av olika slag. För den enskilde kan det, vare sig han är föremål för öppen eller sluten vård, inte sällan vara av väsentlig betydelse att vad han i förtroende meddelar sådan personal inte kommer till allmänhetens kännedom på den vägen att tystnadsplikten upphävs, om vederbörande kallas som vittne inför domstol. Samtidigt måste — med hänsyn till vikten av att tillgängliga upplysningskällor kan utnyttjas i rättegång — stor försiktighet iakttas när det gäller att befria yrkesgrupper från vittnesplikt. Beaktas bör också att en stor del av den personal som skulle omfattas av en mer långtgående lagändring redan nu är undantagen från vittnesplikt, nämligen i den mån den är att anse som ämbets- eller tjänsteman med tystnadsplikt eller biträde åt läkare eller annan yrkesutövare som befriats från vittnesplikt. Detsamma gäller, sedan propositionens förslag genomförts, den som tjänstgör som biträde åt sjuksköterska. Med hänsyn härtill och till föreliggande avgränsningssvårigheter har utskottet stannat för att för närvarande inte förorda någon ytterligare utvidgning av den personkrets som omfattas av lagrummet. Frågan bör emellertid ägnas särskild uppmärksamhet vid den allmänna översyn av rättegångsbalken som förutskickats av chefen för justitiedepartementet (se prop. 1973:87 s. 135).

Utskottet hemställer

- A. att riksdagen beträffande domarjäv med avslag på motionen 1973: 1613 bifaller propositionen 1973: 30 såvitt avser 4 kap. 13 § förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken;
- B. att riksdagen beträffande skiljaktig mening av nämndeman
 1. bifaller propositionen 1973: 30 såvitt avser 17 kap. 9 § och 30 kap. 7 § i det under A angivna lagförslaget,
 2. avslår motionen 1973: 144 i den mån den icke tillgodosetts genom utskottets hemställan under B 1;
- C. att riksdagen beträffande personnummer i rättegångshandlingar, m. m.
 1. bifaller propositionen 1973: 30 såvitt avser 33 kap. 1 § i det under A angivna lagförslaget samt 2, 4, 19 och 22 §§ i förslaget till lag om ändring i lagsökningslagen,

2. avslår motionen 1973:610 i den mån den icke tillgodosetts genom utskottets hemställan under C 1;

- D. att riksdagen beträffande klagan över utmätningsmans förfarande med ändring av propositionen 1973:30 såvitt avser 204 § förslaget till lag om ändring i utsökningslagen för sin del antager följande såsom utskottets förslag betecknade lydelse av nämnda lagrum.

Kungl. Maj:ts förslag

Utskottets förslag

204 §

Försittes den i 201 eller 203 § stadgade tid för klagan, och visas ej inom samma tid laga förfall, varde klagan, såvitt den åsyftar att vinna ändring i utmätningsmannens åtgärd, ej upptagen till prövning. Har klagoskrift före klagotidens utgång inkommit till utmätningsmannen, skall klagan ändå upptagas till prövning. Är tiden försutten och visas laga förfall, sätte överexekutor ut ny tid för klaganden att målet fullfölja.

Försittes den i 201 eller 203 § stadgade tid för klagan, och visas ej inom samma tid laga förfall, varde klagan, såvitt den åsyftar att vinna ändring i utmätningsmannens åtgärd, ej upptagen till prövning. Har klagoskrift inkommit till utmätningsmannen före klagotidens utgång, skall den omständigheten att den inkommit till överexekutor först därefter ej föranleda att den ej upptages till prövning. Visas före klagotidens utgång laga förfall, sätte överexekutor ut ny tid för klaganden att målet fullfölja.

Vid förrättning ————— det försummas.

- E. att riksdagen bifaller propositionen 1973:30 i den mån den icke behandlats i utskottets hemställan under A—D.

Stockholm den 25 april 1973

På justitieutskottets vägnar
ASTRID BERGEGREN

Närvarande: fröken Bergegren (s), herr Dockered (c), fröken Mattson (s), herrar Larfors (s), Jönsson i Malmö (s), Nygren (s), Polstam (c), Schött (m), Petersson i Röstånga (fp), Henmark (fp), Alf Pettersson i Malmö (s), Stjernström (c), Nilsson i Visby (s) och Lövenborg (vpk).

